

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI KOZLÖNY.

Neven ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általabok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.)

XIII. Leó pápa Zebu Nándor grófhoz. 1895. márc. 6-án.

Megjelen hetenkint 3-szor: hétfőn s szombaton este és szünetnapokon délelőtt. <i>Késztök nem adatnak vissza.</i>	Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szt. Jstván-tér 1.	Felölös szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótulajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 frt — kr. Félévre . . . 3 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr. Nyilttér sorokat 50 kr. Többesüri hirdetéseknel engedmény
---	--	---	---	---

Félreértések.

(b. f.) A király Bánffy bárót tegnap külön kihallgatáson fogadta. Hogy a miniszterelnök kérte-e ő felségétől azt az elégtételt, melyet zsidó interwielói előtt olyan hetykén hangoztatott, azt nem tudjuk, annyi azonban kiszivárgott a kihallgatásról, hogy a király az egész ügy békés elintézését óhajtja. Bánffy báró már ma reggel visszaérkezett Budapestre. délelőttre minisztertanácsra hívta össze minisztertársait és a képviselőház mai ülésén válaszolt Apponyi gróf szombati interpellációjára. E sorok még a képviselőház ülése előtt iratván, természetesen még nem tudhatjuk, miket válaszolt Bánffy báró, annyit azonban már tudunk e válaszról, hogy ez *sajndlatos félreértésnek* fogja deklarálni az egész ügyet.

Álljunk meg e szónál. *Sajndlatos félreértés.* E kijelentéssel nyilván el akarják ütni a válságot. Mi azt hisszük, hogy elnapolták. Elsimítani, elsanszírozni a válságot többé már nem lehet, mert az ellentétek fennforognak egy részt a külügyi hivatal és a kormány, másrészt a kormány és a Vatikán között. Vajjon ezek az ellentétek is *félreértésből* keletkeztek? Bánffy báró azt mondta szerdán, hogy a diplomáciai lépések a Vatikánnál Agliardi magyarországi utja ügyében már megtéttettek és hogy a külügyminiszter vele egyetértve elítéli a nuncius utját. Kálnoky gróf mindezen állításokat kereken tagadta és ezzel a hazugság bélyegét nyomta rá Bánffyra. A Vatikán pedig megerősíti a »Pol. Corr.« kommunikéjának minden szavát és azonfelül még elégtételt követel Agliardi részére, a kit nem fog visszahívni Bécsből.

Ime az ellentétek. Vajjon lehetséges lesz-e ezeket a »félreértések«

cím alatt elsimítani? Három fél áll szemben egymással: A Vatikán, Kálnoky és Bánffy. Az első kettő sértett, a harmadik a sértő fél. És a sértő fél szombaton és tegnap azzal a vitéz szándékkal járt Bécsben, hogy majd ő kér elégtételt a sértett felel szemben, ha pedig nem kapja meg az elégtételt lemond. Nos, Bánffy báró, a nemes vitéz, nem kapta meg ezt az elégtételt és — mégsem mondott le. Ezzel ujra megsértett egy harmadikat: a magyar kormány becsületét, a parlamenti illetet. Kálnoky gróf, a mint elolvasta Bánffy szerdai nyilatkozatát, rögtön lemondott s csak aztán írta meg maga a „Pol. Cor.“ kommunikéját. Ha Bánffy feladatának magaslatán állana, ő neki is be kellett volna adnia lemondását, csak azután a koronára bizni az ügy eldöntését. De Bánffy ezt nem tette, mert Bánffynak fogalma sincs magas állásának méltóságáról. Bánffy egy szóval nem mondott le — bizonyára félreértésből.

A mi Kálnoky lemondását illeti, arra nézve ma is határozottan azt tudjuk, hogy a király azt nem fogadja el. Ez már nem félreértés, hanem félreérthetetlen jele annak, hogy a király többre becsüli Kálnoky szolgálatait, mint Bánffyét. Hogy Bánffy ezt nem látja be, az persze megint — félreértés. A király óhajára Kálnoky valami módon bizonyára enyhíteni fogja kommunikéjének éles voltát, de annak magvát vissza nem vonhatja és mert a tények mellette bizonyítanak, vissza nem vonhatja azon állítását, hogy Bánffy ügyetlen, tapintatlan és indiskrét.

A budapesti és bécsi liberális lapok, élükön a »Pester Lloyd« és a »Neue Freie Presse« szombaton a legvadabb támadásokat intézték Kálnoky ellen és egekig magasztalták Bánffyt, a magyar állam önállóságának

és főleg a liberalizmusnak vitéz bajnokát. Ez bizonyára csak félreértésből történt, mert ugyanezek a lapok tegnap már visszavonulót fújtak és »sajndlatos félreértésből« keletkezett »intermezzónak« nevezik el az egész affért, melyet okvetlenül el kell simítani 1) a liberalizmus, 2) Magyarország, 3) Ausztria és 5) a »Gesamtmmonarchie« érdekében. Bánffy mint bős oroszán utazott Bécsbe és mint jámbor — — bárány jött vissza Budapestre. Mert hát félreértés az egész.

De nem oda Buda! Itt van még egy faktor, melynek minden áron fényes elégtételt kell adni! Félreértés ide, félreértés oda: ez nem elég. Bizonyítsa be Bánffy báró kézzelfogható tényekkel, mivel avatkozott a nuncius a magyar belügyekbe? Mivel sértette meg a magyar állam önállóságát? Mióta képez az egyházpolitika *csak* belügyet? És mióta nem szabad a Vatikánnak a megtámadott magyar katolikusok védelmére kelnie? A mig Bánffy báró ezt be nem bizonyítja, addig hiába tünteti fel a dolgot félreértésnek, addig hiába törekszik elsimítani az ellentéteket és a válságot. *Jaj annak, aki hazudik!*

A válság.

Az Agliardi-Kálnoky-Bánffy-féle ügy következtében keletkezett válság nem dőlt el, csak elnapoltatt. A király holnap este Laibachba s onnan Polába utazik. A közben pedig Kálnoky és Bánffy, mindegyik a maga módja szerint »békés uton« intézik el az ügyet, melynek végleges megoldása már csak napok kérdése lehet, mert Kálnoky és Bánffy együtt már nem működhetnek. A válságról szóló legujabb híreket a következőkben adjuk:

Bánffy a királynál.

A »Bud. Tud.« című felhivatalos éjjeli kiadásban a következőket jelentő:

Bánffy Dezső báró miniszterelnök, kit 6 felsége ma délelőtt 11 órakor *Kálnoky*

gróf után hosszabb kihallgatáson fogadott, ma este Budapestre utazott, hogy most már *Apponyi* grófnak interpellációjára a Pol. Corr. ismeretes vértézet (Igen rossz fordítása a német „geharnischt“ nek Szerk.) kijelentése tárgyában mielőbb válaszoljon.

Tekintettel arra, hogy bizonyult (!) tényre, hogy *Bánffy* báró miniszterelnök *Terényi* képviselő interpellációjára adott válaszában teljes joggal hivatkozhatott (!) a külügy-miniszterrel való egyetértésre, habár a *Kálnoky* gróf kezdeményezésére a magyar kormány által helyezett és pártolt azon jegyzék, amely a római szentszékekhez volt intézendő, még nem ment el, amit *Bánffy* nem sejtethetett, *Bánffy* bárónak, valamint a vele szolidáris kabinetnek alakzerü lemondására annál kevésbé van ok (?), mint-hogy Magyarországon ma oly kormány, amely a mostani kormány álláspontját korlátlanul fenn nem tartja, egyenesen elképzelhetetlen, (?) és az ország nem dönthető oly chaotikus politikai álláspontba, amelyet első sorban a korona perhorreszkál.

Magától érthető, hogy ilyen konfliktus esetén, mint a minővel a külügyminiszter oly szokatlan módon a nyilvánosság előtt hozakodott elő, az uralkodó nem állhat egyszerűen a két egymással egyenrangú miniszter egyikének vagy másikának a pártjára, hanem ily esetben a miniszterek kötelesek az ily konverziákat, a melyeket csak félreértés (!) idézhetett elő, egymás közt elintézni, és ha úgy találják, hogy ez lehetetlen, megmaradni a lemondás mellett.

Jósika Sámuel ő felsége személye körüli miniszter ma délután hosszabb ideig értekezett *Kálnoky* gróf közös külügyminiszterrel, *Bánffy* báró miniszterelnök pedig *Kállay* közös pénzügyminiszterrel. *Bánffy* báró miniszterelnök, aki magyar diszruháját is magával hozta volt, kimentette az udvari estélyről való elmaradását.

Ő felsége a király az eddigi rendelkezések szerint minden este május 7-én indul laibachi és polai útjára.

A kuria.

Az „*Osservatore Romano*“ a szentszék organuma reprodukálván a „Pol. Corr.“ ismeretes kommunikéjét, a következőket

TÁRCA.

Az én nézetem.*)

Budapest, május 5.

Tekintetes szerkesztőség! Hozzám is eljutott becses lapja. Olvastam. Tendenciájával egészen d'akkord vagyok. A néppárt közlönye. Jó látom, hogy szereti népet. Helyes. Hiszen a nép választja képviselőit még pedig azért, hogy ne kelljen sokat gondolkozni. Azt is veszem észre, hogy bizonyos nemzeti-ségi szellem is vonul végig a lap hasábjain. Jól van. Mikor én Oroszországban voltam. Elia s volt a nevem, később, mikor Párisba kerültem, már Elis é-nek irtam magamat. Ide jöve Magyarországra, először Goldmann Illésnek hívtak, idővel azonban a nemzeti szellem ihlete folytán s a hivatalos lap jóvoltából A r a n y T u h u t u m-ra magyarosítottam nevemet.

Igaz, mert Páris-t említettem! Ilyen csak egy van a világon. Szép időket, jó időket éltam még III. Napoleon alatt. Kár érte, mert nagyon meg tudta becsülni a gründolásokat. De azért itt, Budapesten is jól érzem magam.

Látom továbbá, hogy önök erősen monarchikus szellemű emberek. Hát kérem ne is legyenek soha republikánusokká, mert azok nem értenek a szabadsághoz. A sváj-

*) A modern irány egyik tisztelője és a kapitalizmus szellemének merkantilis képviselője intézi a „*Fejérmegyei Napló*“ szerkesztőségéhez az itt közölt levelet.

jegyzik meg: „A mi értesüléseink is megerősítik a Pol. Corr. közleményét, mert állíthatjuk, hogy a *Bánffy* által jelzett reklamációk a szentszéknél sem léteztek soha, sem létjogosultságuk nem lett volna.“ Ez a megjegyzés teljesen megerősíti szombati számunkban ezen ügyről közölt értesülésünket.

A *Popolè Romano* szerint Agliardi nuncius magyarországi útja korántsem jelent annyit, mint ha azt például egy külföldi állam követé tette volna meg, mert a nuncius éppen nem bír követ jellegével. Így hát a Vatikánal akkreditált osztrák-magyar nagykövet, gróf *Revertera-Salandra* csak arra szorított, hogy a vatikáni államtitkárságban illetékes körök figyelmét felhívja néhány oly pontra, amelyek Agliardi ur magyarországi szónoklataiban foglaltak. Egyáltalán teljesen valószínűtlen, hogy a pápa visszahívna a bécsi nunciaturából.

Agliardi nuncius, mint Bécsből jelentik, állítólag *Rampolla* kardinálistól, a Vatikán államtitkárájától táviratot kapott, azzal a felhívással, hogy részletes jelentést tegyen magyarországi útjáról. Hir szerint a király Rómából XIII. *Leó* pápától hosszabb táviratot kapott, a mely a felmerült incidenssel foglalkozott.

A *N. W. Tagblatt*nak jelentik Budapestről: A nunciusal érintkezett diplomáciai körökben nagyon valószínűnek tartják *Kálnoky* visszalépését és azt is, hogy egyszerűen *Bánffy* is visszalép, mely esetben alakilag az egész kormány lemondana, de az eddigi alapon újra alakulna. *Kálnoky* visszalépése elégtétel volna Magyarországnak, *Bánffy* pedig a Kurianak, mely ez az elégtételt már határozottan követelte.

A *Neue Freise Presse* a következő római táviratot közli: Agliardi állása, melyet a Vatikánban egy ideig megíngatottnak tartottak a „Pol. Cors.“ közleménye óta tetemesen javult.

A Vatikán nem fogja Agliardi visszahívni, hanem ellenkezőleg támogatni. Agliardi jelentéseiben azt állítja, hogy Magyarországon tett nyilatkozatai tartózkodók voltak és Magyarországot nem sért-

hették. A Vatikán tagadja *Bánffy* azon állítását, mely szerint az egyházpolitikai javaslatok belügyet képeznek és hangsúlyozza az azok általános vallási és az egyház érdekeit kezelő érinti jellegét. A pápa reméli, hogy Magyarországon parlamenti válság fog beállni.

Estély a Burghan.

Tegnap este 7 órakor a Burghan fogadóestély volt, melyen a királyi pár is ott volt. A király először Agliardi nunciust szólította meg, a kivel azonban csak rövid ideig beszélgetett és aztán az összes nagyköveteket és követeket tüntette ki megszólítással. Nagy feltűnést keltett, írja a M-g, hogy a király rendkívül hosszú ideig és nagyon izgatottan beszélgetett *Kállay* Béni közös pénzügyminiszterrel. A fogadó estélyre *Bánffy* br. is kapott meghívást, de meg nem jelent. Azzal mentette ki magát, hogy a diszmentéje nincsen vele Bécsben. A diszmenté tehát másodsor játszik szerepet *Bánffy* miniszterelnökségében. Mikor a budai várba hivatta a király, hogy a kabinetalakítás kérdéseben meghallgassa — kénytelen volt *Wekerle* frakkját felvenni, mert a diszmentéje nem volt kéznél. *Bánffy* most is megkaplatta volna *Jósika* diszmentéjét, de azt nem akarta felülni.

Lapvélemények.

Magyar Allam: A magyar radikálisoknak marad egy tanulságuk. De Maistre vicomte azt mondta, hogy a ki a pápa husából eszik meghal. Ezt a sokszor beigazított mondást *Bánffy* bárók úgy variálhatják: a ki a pápai nunciusból harap, felbukfencszik. Vagy ha épon klaszikus példát keresnek, ott van az ismert mese a felfuvalkodott békáról, mely végre is megpukkadt. Így járt *Bánffy* báró is a Bismarckoskodással.

Nemzeti Ujság: E válság alkalmasint kitört volna, ha a kormány javaslatai a főrendeknél harmadszor is elbuknak s *Bánffy* azokat mégis forszírozni akarta volna. De ezt megelőzni kívánták a taktikusok s ezzel a válságnak időelőtti kitörését sietették. — Agliardi tettei és beszédei, amennyiben nyilvánosságra jutottak, *Bánffy* vádjait nem igazolják. Annál kevésbé mert *Bánffy* közjogi ismereteli hiányosak nem ismeri a nemzetközi jogból a pápa szuverenitás különbözőségét más külföld szuverének viszonyához, kik egyházi fean-

ciak például megtiltották az állatok rituális leölését. Iát ez szabadság? Bizony nem az. Hiszen ki nem tudja, hogy sok sakter jobban ért a patológiai anatómiához, mint akárhány nagynevű orvostudor. Félek, hogy a szabad republikában nemsokára a „sachent“ is eltiltják. Am lássák azután, hogy honnan vesznek boldog, harmonikus házasságokat.

A mi a részleteket illeti, úgy veszem észre, hogy a „*Fejérmegyei Napló*“ igazán modernitelen előítéletekkel van tele. Tudják-e, hogy *Mózes*, ha *Darwin*t olvasta volna, nem írja meg első könyvét? No lám. Azután előállanak önök a mezőgazdasági válsággal is.

Uram! Ez egy meghaladott álláspont; a mint mi közgazdászok mondani szoktuk. Azt állítja ugyan valamelyik költő, hogy „a paraszt is ember.“ Ez régen lehetett, talán a legsötétebb középkorban. Azóta nagyot haladott ám a világ.

Ha én, mint a haladott kultúra embere, gyorsvonaton végig megyek Orsovától Ruttkaig vagy Pozsonytól Predaáig, rosszul leszek mindig a nagy földaradtól és földpazarlástól, melyet látom kell. A legáldottabb földek! Es mi van rajtuk? Gabona, répa és hasonló dolgok. Semmi idealizmus. Es olyankor elgondolom, hogy hány ezer meg ezer gyár és gőzmalom állhatna azokon a földeken? Ez volna az igaz, modern poézis! Akkor volna a munkának célja és értéke. A munkás, aki napról-napra ugyanazt dolgozza, jól átérzi, hogy ő a nagy kultúrgyártás nélkülözhetetlen tagja. Munka után beül a kocsmában olvas, társalog, elméje

tisztul és meg tudja itélni a világ folyását, a kormányok ténykedését. Ez az igazi élet!

De uraim, a paraszt? Ez mit csinál? Szántja a földjét, veti a magot, ássa a krumplit vagy a répát; szélben, viharban, forró vagy hideg időben egyaránt másra nem is gondolhat, mint Isten bizonytalan áldására, mert csak ettől függ a termése.

Ellenben a nagyipari munkás benn van a gyárban, nem kell megküzdenie a természet szeszélyeivel. Nincs idealizmus a parasztban, fáradt, elcsigázott testtel jön haza, korán lefekszik, pár órát pihen, hogy korán reggel újból kezdje a dolgát, vásott egykedvűséggel.

Ezért igen tisztelt uraim, ezért mondják „konzervatív“ embernek a parasztot. Mit gondoljon ez a civilizációval, az egyházpolitikával, a villamossal, az emberi elme rohamos hódításával és győzelmeivel? Ha marad esetleg néhány fölős garasa, akkor nem vesz részvényt, nem megy a bürzére, pedig lássák ott megszedhetné magát hamarosán. Ismerék parasztot, a kinek ma van 300 megtakarított forintja és mit gondolkodik, mit csinált vele? Nem ment banküzletbe, hogy spekuláljon, hanem bevitte a postatakarékba! A legtöbb parasztnak persze nincs pénze. Minek is termel buzát?

Meghaladott álláspont, a mint már mondtam.

De úgy látom, hogy a „*Fejérmegyei Napló*“ a kisiparost is védelmébe veszi. Nevetséges! Higgyék meg nekem, nevétséges.

Ha „polgári“ szabónál ruhát csináltak, ezt a ruhát olyan sokáig kellene visel-

hatósággal nem bírnak, miként a pápa az oly államok területén, ahol katolikusok laknak. Tehát nem ismeri a nunciusz jogi illetékességének határait sem, midőn őt egészen ekviparálja más hatalmak képviselőivel. Pedig tudhatná, hogy az egyházi ki nevezések és ajánlások a nunciusz által közvetítettnek, ki mint a pápa képviselője egyházi beiktatásokat is teljesíthet, sőt egyházi fegyelmet gyakorolhat. De sőt a világiakra vonatkozólag a dispensációk általa mennek, ez mind belügy és semmi más diplomata hasonlót nem cselekrzik. De azt sem tudja a magyar miniszterelnök, hogy mi a primásnak egyházi jogi illetékessége, midőn neki oly jogokat vindikál, mint a magyar katolikus egyház fejének a szentszéknél, melyeket Bánffy a nunciustól megtagad, de a melyekkel a primás tényleg nem bír. Mert ámbár első zászlós ur és primus inter pares, de egyházi főnöksége ki nem terjed sem a zágrábi, sem a gyulafehérvári oláh katolikus érsekségre, sőt a kalocsai érsekségnek is külön privilegiumai vannak. Wlassics jogtudománya kiegészíthető Bánffy járatlanságát, hogy ily nagy tévedéseket ne kövessék.

A „Pester Lloyd“ tegnapi számában nagyon békés hangon ír az esetről. Kálnoky nyilatkozatát nem szabad a magyar kormány ellen intézett támadásnak tekinteni. Kálnoky egyáltalában nem ellensége Magyarországnak, de viszont nem engedheti meg, hogy a monarchia egyik vagy másik parlamentjében olyan nyilatkozatok tétessenek egy nagykövetről, melyek esetleg háborút idézhetnének elő. Az idézett lap élénken óhajtja a békés kiegyenlítést, de a magyar állam méltóságának megóvása mellett, főleg pedig a liberális politikának sértetlenül kell kikerülnie a válságból, mert a ki a liberalizmust kompromittálja, az kompromittálja a kiegyezést is (?). — Ma reggeli lapjában azt mondja a P. L., hogy Bánffy megkapta az elégtételt (?). Nem mondott le s a király Kálnokynak e hó 3-án (s nem 2-ikán) benyújtott lemondását nem fogadta el. A Pol. Corr. nyilatkozatát Kálnoky irta ugyan, de a benne nyilvánuló szemlem nem Kálnoky szelleme (?). Kálnoky őszintén támogatja a liberális egyházpolitikát (?) s az ügy békés

nem, hogy 3—4 divatot is átszolgálja, mert roppant drága. A divattal pedig haladnia kell a modern embernek.

Ezért megyek én a konfekciósához, olcsón kapok ott bármikor divatos ruhát.

Ez az anyag változása, az értékek körforgása. A konfekcionálizmus idejét éljük. A nagyipar és a közvetítés — ezek a liberalizmus, a haladás alapszlopai.

Tóke! Mi a tőke? Mert ezzel úgy veszem észre sokat foglalkoznak a redakcióban! Tudják-e, hogy mi a tőke?

A tőke — szellem.

Ha szellemem van, tőkét teremtek belőle és ha kapitalista vagyok, szellemes is vagyok. Az igen tisztelt tudósok és tisztviselők manapság nem szorulnak szellemre, a minthogy a parasztnak sem kell.

Ha ma Limából telegramm jön, hogy ott kiűzték a forradalom, nekem ki kell számítanom annak nemzetgazdasági horderejét és meg kell tudnom, hogy a pénzpiac mit mond hozzá. Emelkednek-e a Tunis-Timbuktu elsőbbségi kötvények vagy nem. Ehhez ész kell, szellem és tőke.

Ne irjanak mindig kizsárolásról, megsarcolásról, kiharásról. A ki üzletében nyitva tartja szemét, az sokat vesz észre, de a ki nem cselekszi ezt meg, a ki meghagyja magát svindlítani, annak persze szenvednie kell. Ez a helyes moral.

Tehát igen tisztelt szerkesztőség! Önöknek ott Székesfehérvárott először a modern szellemet kell meghonosítani!

És igaz, még egyet szeretnék az önök lankára kötni.

A városok növekednek. Mindenki, a ki fölvilágosultnak érzi magát, a nagy város-

elintézése nem máról-holnapra szól, hanem őszinte békét fog teremteni. (?) Ha Bánffy kezességét nyújt arra, hogy az 1867 óta divó szokás szerint hasonló nyilatkozatok a külügyminiszter előzetes beleegyezése és hozzájárulása nélkül a magyar parlamenten többé nem fognak történni, akkor Kálnoky sajnálatát fogja kifejezni nyilatkozatának formája fölött és konstatálni fogja, hogy közte és Bánffy közt a nunciusz útjára vonatkozólag tényleg meg van az egyetértés. (?) Ez elég szatisfakció lehet Bánffynak.

A „Magyarország“ szerint a Bánffy-kormány és Kálnoky napjai meg vannak számlálva. Ugy Bánffy báró, mint Kálnoky gróf már most is csak az ügyek további vezetésével vannak megbízva és a király trisztíj útja után már be fog következni felmentésük. A külügyi és a magyar válság azonban Ausztriát sem hagyja érintetlenül, mert a lehető legrövidebb idő alatt Windischgrätz herceg kormánya is be fogja adni lemondását.

„Magyarország“: Minden jel oda mutat, hogy a válság ma véglegesen nem oldatott meg; az pedig épen bizonyos, hogy Bánffy Dezső báró azt a fényes elégtételt, melyért Bécsbe ment, nem hozza haza magával, sőt ellenkezőleg igen valószínűnek látszik, hogy a mennyiben állásában egyelőre még megmarad, némienem visszavívást kell előbb megeselekednie. A mi azonban semmiesetre sem azt jelenti, hogy ezzel pozícióját hosszab időre megmentheti. Jellemző a helyzetre, hogy felhivatalos jelentés szerint a válság kiegyenlítése Jósika báró ő felsége személye körüli miniszter kezébe van letelve.

Az „Egyetértés“-ben Kossuth Ferenc tönkjéhez Bánffy bárónak, a miért oly „erélyesen“ megvédelmezte a magyar állam önállóságát s azt mondja, hogy „ebben a „váratlan“ vállalkozásában a függetlenségi tábor teljes mérvű támogatására számíthat, azoknak a támogatására is, kik, mint például én, nem helyeselték azt a sok ügyetlenkedést, a melyet a híressé lett nyilatkozat elárult“.

„Budapesti Hírlap“: Ha a két versengő miniszter a király parancsszavára csakugyan ki is békült volna, — a mire egyébként semmi adatunk sincsen a szabadlevél párt optimizmusán kívül. — nem jogosot föl benűnkelt arra, hogy az elintézés e módját tartósnak és véglegesnek tartsuk. Ez meg

ban akar lakni. Még a proletárság is ide szit, gyarapítja a várost. Meddig fog még tartani és egész Európa egyetlen várost fog képezni, faluk és mezőgazdaságok számára már azután nem lesz hely. Nem fogjuk majd tudni Romániában, Magyarországnak, Németországban vagy Franciaországban vagyunk-e!

És „Európa“ mint igazi nemzetközi világ város háborút üzenjen valakinek? Ugyan kinek?

Megértették ugyebár kritikai megjegyzéseimet, most már tisztában lehetnek azzal, hogy miért nincs szükségünk mezőgazdasági produktóra, kisipari munkára!

Az intelligencia mindent előállít, a mire csak szükségünk van.

Előre tehát, előre! Hagyjanak föl az ósdi felfogások hirdetésével. Higgyék el, jövőre azt fogjuk mondani vagy írni: „Per ultimo szállít Ön nekem ennyi és ennyi kulturát, szabadságot, művészetet, boldogságot“. In hoc signo veni, vidi, vici, a mint a latin mondja.

Kérem különben bocsos lapját tovább is megküldeni.

Goldmann Illés
alias Arany Tuhutum.

Válasz:

Tisztelt Goldmann ur! Nagyon szépen kérjük, folytassa kritikáit. Mi szívesen olvassuk, mert ezekből, tiszta és hamisítatlan képet látjuk a modern iránynak, a liberális haladásnak, a merkantilizmus szellemének, a konfekcionálizmusnak. És még egyet: Mi nagyon megdöbbentünk ideáját „Európa“ városát illetőleg. Isten Ónnel édes Goldmann ur. A kiadó hivatal ily „szellemes“ uraknak szívesen küldi a lapot.

nem oldotta csak mintegy láb alól ideiglenesen el-expediálta a dolgot. A helyzet — fájdalom — marad a régi: súlyos és beteges és bizonytalan.

A kormánypart a nemzeti törekvésekkel szemben a legkonzervatívabb álláspontot hirdette a kiegyezés dolgában. És most, ha Bánffy azért, a mit ő kezdett oktanulni, elégtételt nem kap, a kiegyezési rideg konzervatizmusról csapjunk át gyerekestül mindenestül a szélsőbaloldal táborába? Mily politikai elv, mily politikai következetesség, sőt mily politikai érdek testesül meg e felhívásban? Világos, hogy csak a legmegrogzottabb személyes, vagy a legfanatikusabb pártérdek ragadhat valakit ily tulajdonsokra és az igazság tisztelőinek és óhajlásának minden nyoma hiányzik ebből a követelésből és tanácsból. Mit veszünk Bánffyban, ha elvesztjük? Egy embert, a kit a priori mindenki csodálkozva látott oly polcra emelkedni, a hova valónk nem tartotta. S ő rövid elnökmiszteri szereplésével e pontban nem térítette a világot magáról más véleményre.

„Pesti Napló“ (Haas és Deutchék lapja): „A megoldást senki sem tartja véglegesnek. Sem a miniszterelnök környezete, sem a külügyminiszteri körökben. De a kiegyenlítést illetékes helyen kívánták és sikerült is olyan modus vivendi találni, a mely lehetővé teszi, hogy Bánffy báró is, Kálnoky gróf is ideig-óráig megmaradnak állásukban.“

A „Magyar Hírlap“ kudarenak nevezi Bánffy báró bécsi útjának eredményét és azt mondja: „Tudjuk és órozuk, hogy az ilyesféle elsimítás csak elodázása és nem megoldása a válságnak. Hogy Bánffy báró kétrét hajlik is Kálnoky gróf előtt s befolgalja a nevet reggeli és esti imájába, nem is simíthatja el azt az ellentétet, a mit mi már évek óta hirdetünk s a mit a mai válság végre a villám fényével világított meg“.

A „Pesti Hírlap“ szerint Kálnokynak okvetlenül mennie kell, mert a konfliktust ő idézte föl (?) és elősitette ki (?). Neki kell tehát áldozatul esnie. Ez az igazságsgölgáltatás. (A P. H. zsidó cikkírója szerint tehát a magyar glóbus mellett a világ golyóbis sommivé törpül, szerinte Magyarországnak garázdálkodó zsidó-szabadságműves rendszer minden s a monarchia külpolitikája semmi.)

A „Vaterland“: Ha két miniszter közötti differenciák keletkeznek, akkor mind a kettő ő felsége rendelkezésére bocsátja tárcáját s akkor a korona dönt. Bánffy eljárása párját ritkítja. Bizalmas diszkussziókból hrntális akcióit csinál, mely nem felel meg sem az etiket kötelességeinek, sem a szent székkel táplált jó viszony érdekeinek, sőt igen fontos állásokat veszélyeztetett. Ezekért éj oly nyilvánosan és kategorikusan kell elégtételt adni, a mely nyilvánosan és több mint kategorikusan inzultáltak a szent szék képviselőjét.

A felhivatalos „Presse“: A „Pol. Corr.“ kommunikációjából az tűnik ki, hogy a külügyminiszteriumban a magyar miniszterelnök beszédjének sem indokolását, sem tárgyi momentumait nem tartották helyesnek. Gróf Kálnoky ugy látszik előbb várta a „nunciusz illetékességi kör“ tullelésének bizonyítékait és csak azután lépett volna fel ugy a római kurianál; Bánffy azonban azt mondta, hogy a magyar kormány sürgetésére Kálnoky azt már meg is tette. Minden körülmények közt ellenkezik az összes államokban uralkodó diplomáciai technikával, hogy készülöben levő jegyzetek akár hírlapilag, akár a parlamentben idő előtt bejelentessenek. Hisz végre is minden diplomáciai ügyvitel lehetetlenné tétetnek, ha nyilvános, nem is eléggé motivált presszó által akarnak elérni a nemzetközi érintkezésben egy akció, vagy pedig ha tekintet nélkül az exterritorialitás jogokra, egy nagykövettel egy akció csikartaték ki. Mindenesetre súlyos válság előtt állunk, a melyben Magyarország belpolitikájára és diplomáciai, mint nemzetközi jogi kérdésekre való tekintetből olyan nehézségek keletkeznek, a melyeknek következményeit és folyamányait egyelőre át sem tekinthetjük.“

A „Fremdenblatt“: A ki Kálnoky nyilatkozatát, mint a magyar kormány és a szabadlevél párt elleni harci riadót fogta fel, annak a lemondásból meg kell győződnie arról, hogy felfogása hamis volt. Kálnoky gróf soha sem vitte azt a szerepet, melyet

Magyarországon néhány szónok és lap nekik állhatatosan tulajdonít; 6 soha sem avatkozott a belügyekbe, s sohasem volt ellensége annak a pártnak, a mely az önálló magyar állami élet megújítása óta annak vezetését bírta. Egy sajnálatra méltó esemény, melyért nem ő hibás, sőt egyenesen ki kell mondanunk, a hivatalába való káros beavatkozás következtében most jutott először abba a helyzetbe, hogy a magyar kormány ellen állást kellett foglalnia; de mielőtt állást foglalt, lemondott állásáról. Kálnoky gróf külügyminiszter olyan viszonyok által, a melyeket nem ő teremtetett, arra kényszerített, hogy a birodalom egyik felének a kormányfője ellen forduljon; bizonyosan azzal az érzéssel tette, hogy eme ugyanolyan kényes, mint kínos lépéssel tartozik magas állása tekintélyének és az osztrák-magyar politika jó hírének. Mikor társját az uralkodó rendelkezésére boosajította, megtegte a magát, hogy az elkerülhetelenné vált konfliktusnak elvogye az ugynevezet Bécs és Magyarország közötti konfliktus jellegét. Bizonyosan Magyarország is, melynek delegációja mindig a legnagyobb elismeréssel viseltetett Kálnoky gróf politikája iránt, sajnálati fogja Bánffy báró szavainak eme visszahatását.

Terényi Lajosról,

Bánffy báró interpellációjáról a „Tiszántul“ a következőket írja:

Ez a „jeles“ férfi az egyház szárnyain nőtt nagyra. Nagybátyja, boldog emlékü Ipolyi püspök neveltette. Az ő hathatós pártfogása nyitott utat a képviselő ur szokatlannul gyors emelkedésének. Fia-talon, minden különös érdem, feltűnő tehetség nélkül jutott Békésvármegye főispáni székébe, honnét azonban — a csabai zavargásoknál gyengének bizonyulván — Szapáry miniszterelnök idejekorán eltávolította. — érdemeinek elismerése nélkül, „saját kérelmére“.

A hűkötő nagyságot ismét az egyház vette pártfogása alá. Jóakarója néhai Gündöcs Benedek, gyulai plébános támogatásával 15 szótöbbséggel gyulai képviselő lett. Képviselői működése teljesen ismeretlen. Az egyházpolitikai javaslatokat egytől-egy megszavazta: a liberális nagygyűlésre kerülő-től küldöttséget vezetett; — de ez nem gátolta abban, hogy újra megválasztotta magát a gyulai kath. autonómia elnökének.

Nem régiben be akart számolni negyedévi hallgatásáról. — de választói tudtára adták, hogy nem kíváncsiak beszámolójára. Ha pedig mégis megtartaná beszámolóját, „ők is „beszámolnak“ majd képviselőjük elleni érzelmeik nyílt kifejezésével. A beszámoló így szerencsésen benne rekedt.

Kik üdvözlik Bánffy-t?

Az osztrák szocial-demokrata-párt vezetősége nevében Kronaveller dr képviselő szombaton este Bánffy Dezső br. magyar miniszterelnököt táviratot intézett, amelyben a miniszterelnököt a párt nevében abból az alkalomból üdvözi, hogy az Agliardi nunciának magyarországi útjára vonatkozólag hozzá intézett interpellációra adott válaszában oly „erélyesen“ utasította vissza a kuria beleavatkozását a magyar belügyekbe és biztosítja őt e párt „őszinte rokonszenvről és tiszteletéről“ a „Pol. Corr.“ támadásával szemben. Gratulálunk ehhez!

Hát ez mi?

Ezen cím alatt írja a „Hazánk“: Egyik köznyomat után értesülünk arról, hogy Agliardi nunciának rekriminált nyilatkozatai közé sorozza Bánffy Dezső br. a nunciának azt a pohárköszöntőjét, melyet Szapáry Géza gr. ebédjén Zichy Nándor grófra mondott. Ugy tudjuk, hogy ez az ebéd egészen magánjellegű volt, a mi ott történt, nyilvános diskussió tárgyát nem képezheti. Legalább a tisztesség közönsége fogalmai szerint eddig nem szokták a nyilvánosság előtt tárgyalni sem Széll Kálmán, sem Keren Silyus en petit comité elkötött lakomáit. Ez joga másoknak is, és éppen ezért tiltakozni kell az ilyen eljárás ellen, mely veszedelmesen hasonlít a kénkedéshez s edes testvéréhez ennek, a donuáláshoz.

A „Politikai Hetiszemle“ meséje.

— Jól nevelt és érethibb liberális gyermekek számára. —

A „Politikai Hetiszemle“, melyről már többször volt alkalmunk megjegyezni, hogy a liberális kormány egyik kedvenc szöcsöve, tegnapi számában a következő mesével szórakoztatja olvasóit:

„Tagadhatatlan, hogy a nunciák nemcsak hivatali jogkörét lépte túl, hanem egyenesen politikai akcióra vállalkozott és pedig annak a pártnak az élén, mely törekvéseivel homlokegyenest ellentétben áll Vaszary hercegrímás, a magyarországi katolikusok főnökének békepontjával. Ezért hivatkozott Bánffy Dezső báró miniszterelnök a hercegrímás jogkörének épségben tartására. . . . Mint megbízható forrásból értesülünk, Bánffy Dezső báró előzőleg közölte a hercegrímással a nunciák-kérdésben adandó válaszával, mely iránt az interpelláció, miként nyílt titok lett, előre kicsinált dolog volt.“

Hanem persze azt elfelejti megmondani az idézőt lap, hogy a hercegrímás milyen választ adott Bánffy bárónak?

BELFÖLD

A néppárt szervezkedése.

Rumból (Vas megye) táviratozzák a V-eknek, hogy ott május 2-án a rumi kerület papsága tanácskozást tartott, melyen elhatározatott, hogy tekintettel a bonolyódott viszonyokra: a papság elhatározza a kerületben a néppárt szervezését, s a választóközönség összehívását. A tanácskozást bankett követte.

— **Korona és kormány.** Megbízható forrásból érdekes illusztrációját veszi a „H-k“ annak, hogy a magyar miniszterium milyen különös furcsasággal értelmezi az alkotmányosságát. Az utolsó költségvetés előtt ugyanis a kormány szükségét látta annak, hogy milyen okokból, azt a forrásunk nem mondja, — hogy a belügyminisztériumi tanácsosok száma egygyel szaporítsák. Meg is teremteték tehát ezt az állást, be is tették a költségvetésbe, de az alkotmány azon pontjáról a mely az állam legfőbb hivatalainak szaporításához a király jóváhagyásának kinyerését is követeli, megfeleltek. Az országgyűlés a költségvetést szokott felületességgel meg is szavazta s a kreált állásra már most Stesser József címzetes miniszteri tanácsost terjesztette fel kinevezés végett. A kabinetiroda azonban a felterjesztést visszaküldte s értésre adta a kormánynak, hogy a király tudta nélkül még Magyarországon sem lehet új állásokat kreálni s hogy eszkatotálással még nálunk sem szabad kinevezeteni senkit. Stesser pedig, a ki ezt a kellemetlenséget legkevésbé sem érdemelte meg, elmondhatja most már, hogy menst meg uram Isten a jóakaróimtól.

— **Schopper püspök levele.** A boldogemlékü Schopper György rosnói püspök 1892. jan. 15-én levelet intézett Léhoczky József orosházi plébánoshoz, melyben új bizonyítékát szolgáltatja azon machinációknak, a melyekkel a kormány megakadályozni iparkodott a kath. mozgalmat. A levélnek idevonatkozó része így hangzik: „De azon reménnyel kecségettem magamat, hogy valamint az elnyomott honvédség föltámadt: ugy az általam szorgalmazott egyházi ügyek is föl fognak támadni és elintézet fognak nyerni, csak egyszer a püspöki körlevél, melyet a pápa elrendelt melyet a magas kormány oly álnokul megakasztott, — napvilágot lásson.“ Ime, a Vatikán mindig óhajította a kath. mozgalmat, a püspöki kar, a Vatikán óhaja szerint járt el mindig, csak a kormány állott mindig utjában!

— **A kanzelparagraph.** A Kurianak képviselőválasztási bíraskodását szabályozó törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottság szombati ülésében elfogadta az általunk már közölt s a kath. papok ellen irányuló kanzelparagraphokat. Bravo!

— **A sólyomi választás.** A sólyomi kerületben már javában folyik a korteskedés Zsilinszky Mihály kultuszminiszteri államtitkár mellett, ki tegnap tartotta Zólyomban programbeszédét a paranos folytán

összesereglett hivatalnokok, jegyzők és szolgabírák előtt. Az államtitkár ur hevesen ki költ a néppárt ellen, mely szerinte „a vallás legszentebb érzelmeit dobta oda az utcára, a nép martalékául.“ A szabadelvű egyházpolitika — szerinte — nem sérti egyik vallás felekezete sem. Még a király nevét is behurcolta az államtitkár ur a korteskedésbe, midőn azt mondta, hogy a király akarja a polgári házasságot. Az államtitkár ur azután kirándult Gyetvára és ott is beszélt. A néppárt is fog jelöltet állítani s a küzdelem igen heves lesz.

— **A nyitrai mandátum.** A képviselőház állandó igazoló bizottsága Janits Imre mandátumát a törvényelzítésre megszabott 30 nap fentartásával igazolt képviselőnek jelentette ki. A Zichy-párt legközelebb be adja petícióját a mandátum ellen.

KÜLFÖLD.

— **A Vatikánból.** A Szent Atya jelenleg egy új enciklikán dolgozik, mely felszólítja a keleti nem egyesült egyházakat a római egyházzal való egyesülésre, s a mely történelmi adatok alapján kimutatja, hogy a pápa mint római püspök egészen Photius skizmájáig mindig gyakorolta a keleti egyházak fölötti primátust.

Telefon-jelentések.

A képviselőház ülése.

— **Bánffy válasza Apponyi interpellációjára.** —

Budapest, máj, 6.

A mai ülés d. e. 11 órára volt kitűzve, de már 11 előtt megünesedtek a képviselőház folyosói és a honatyák rendkívüli érdeklődéssel tárgyalták Bánffy báró adandó választát Apponyi gróf interpellációjára.

Az utcan nagy tömeg nézte a képviselők felvonulását, benn pedig a teremben a karzatok zsufolásig megteltek különösen elegáns hölgyekkel és a mi ritkaság számba megy, a főrendek karzatán alig volt egy-két üres hely.

11 órakor a képviselők a terembe vonultak, de Szilágyi Dezső nem mutatkozott, mert ő is jelen volt a jobb oldali folyosó híres sarokszobájában tartott miniszteri tanácskozásban, melyben megállapították Bánffy válasznak szövegét. A tanácskozáson a minisztereken és Szilágyi Dezsőn kívül még részt vettek a liberális párt összes kolompói, névszerint: Tiszta Kálmán, Csáky Albin gróf, Falk Miksa, Wekerle Sándor és Széll Kálmán.

Közel 12 órára járt már az idő és a tanácskozásnak még most sem volt vége. Az ellenzék egyre zajosabban követelte az ülése megnyitását.

— Hol az elnök?

— Elnököt kérünk!

— Bánffy talán még mindig a választ tanulja?

— Nyissák meg az ülést!

Végre 12 óra előtt megjelent Szilágyi Dezső s utána Bánffy Dezső báró, halaványan, az ellenzék gunyos nevetése közben.

A napirend néhány perc alatt kimerített s akkor felállott Bánffy és felolvasta beszédét.

Ülés kezdete 12 óra.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Béni, Molnár Antal, Balogh Géza.

A kormány tagjai mind jelen vannak.

Az elnöki előterjesztések után Hegedűs Sándor betérjeszti a pénzügyi bizottság jelentését a a pénztári készletekről.

A szombaton elfogadott 3 javaslat harmadik olvasása után

Elnök: A miniszterelnök kíván válaszolni Apponyi Albert gróf interpellációjára. Reméli, hogy bár a válaszadás nem volt bejelentve s ha megadja erre az engedélyt (Általános helyeslés. Halljuk!)

Bánffy báró miniszterelnök: Azon nagy érdeklődésnél fogva, mely fűződik Apponyi grófnak szombaton tett interpellációjához, a mennyiben a ház megegyedni méltóztatik, szükségesnek tartom még ma válaszolni. Válaszom önként érthetőleg csak is az ügy fejlődésének mai stádiumára szorítkozhatik. Midőn a pápai nuncius Magyarországi körútja oly jelenségeket szolgáltatott, hogy mint diplomáciai képviselő hatáskörét is túllépte.

Vajay István: *Miben?* (Mozgás a jobboldalon. Felkiáltások: Eláll! Eláll!)

Elnök: Vajay István képviselő urat rendreutasítom. (Nagy zaj balfelől, helyeslés a jobboldalon.)

Bánffy báró: Miután oly jelentések tünetei mutatkoztak, melyek arra engedtek következtetni, hogy Agliardi nuncius mint diplomáciai képviselő hatáskörét túllépte... (Nagy zaj, nyugtalanság a bal és szélső baloldalon.)

Elnök (eszenget): Kérem a képviselő urakat, hogy a miniszterelnök feleletét meghallgassák. (Folytonartó zaj.)

Bánffy báró: Ezen ügyre vonatkozólag azonnal kikértem a közös külügyminiszter ur nézeteit, mely kéresemre ő nyomban válaszolt. Azt hiszem, hogy a tényállás felvilágosítására leghelyesebben teszem, ha a helyzet tisztázására való tekintettel felolvasom azon jegyzéket, melyet a külügyminiszterhez intéztem, valamint a tőle kapott választ. Azt gondolom, hogy ezen eljárás meg fogja világítani a helyzetet s én erre a legilletékesebb helyről megnyertem a felhatalmazást. (Halljuk! Halljuk! Bánffy báró olvassa.)

Nagyon könnyen megeshetik, hogy a pápai nuncius jelenlegi magyarországi útja a magyar képviselőházban interpelláció tárgyává fog tétetni. Az esetben célszerű lenne rögtön válaszolni. Mint-hogy pedig az adandó választ Nagyméltóságod felfogásával egyezőleg kívánom nyújtani, nagy hála-ra kötelezne Nagyméltóságod, ha a fenforgó incidensre és az az adandó válasza-ra vonatkozólag böles nézeteit mielőbb velem közölni sziveskednék, mely válaszban igénytelen nézetem szerint kettős szempont volna tekintetbe veendő, és pedig egyfelől az a tekintet melyet a szentszék irányában figyelembe kell vennünk, másfelől pedig Magyarország küllönös viszonyai és azon álláspont megvédése, mely szerint semmiféle küllatalomnak belügyeinkbe való beavatkozásnak jogát meg nem engedhetjük, így tehát a szent széknak sem, a kath. egyház belső hitkérdéseinek kivételével.

Ezen jegyzékemre közben táviratok cseréltek és április 25-én a következő jegyzéket kaptam a külügyminisztertől. (Olvassa.)

»F. hó 21-én kelt nagybecsű átiratát, melyben Nagyméltóságod egy, a pápai nuncius magyarországi útjára vonatkozó interpellációra adandó válasza nézve nézetem közlésére méltóztatott felhívni, volt szerencsém egyidejűleg Jó s i k a Samu báró miniszter ural szemben, ki ezen ügyet tegnap szóba hozta, arra utalni, hogy mily nehézségekbe ütközik annak megítélése, mennyire avatkozott Agliardi

pápai nuncius Magyarország belügyeibe, míg csak hírlapi közlemények állanak rendelkezésre. Ezért bátor voltam Jó s i k a miniszter úrtól, ki épen Budapestre készült, szives felvilágosításokat kérni arra nézve, valamint azon hosszabb beszélgetéseket illetőleg, a melyeket Nagyméltóságod és a vallás- és a közoktatásügyi miniszter ur Agliardi nunciusal Budapestben folytatni méltóztatott, melyek folyamán a magyar kormány által a nunciusnak Magyarországon való fellépése ellen táplált aggályai bizonyára megfelelő szabotossággal formulázva lettek. *Az épen most vett sürgöny nem tartalmazza ugyan az általam kért felvilágosításokat, melyek abba a helyzetbe hoztak volna, hogy a helyzetet megbízható adatok alapján ítélhessem meg.* Másrészt azonban Nagyméltóságod ismételt méltóztatott azon óhajnak kifejezést adni, hogy egy még meg sem tett interpellációra adandó válasza és a részben tekintetbe jövő szempontokra nézve nézeteimet megismerhesse.

Egy oly kényes ügyben, mint a milyen a szönyegen levő, az interpellációra adandó válasza-ra vonatkozólag okvetlenül a tett kérdésekhez kell ragaszkodnom. Nem vagyok tehát azon helyzetben adandó válasza-ra behatóbban nyilatkozni, mielőtt a kérdés nincs formulázva. *Az 1. pontot illetőleg csak kiemelhetem, hogy az aggypáppal szemben megtartani óhajtott tekintetek mellett Magyarországnak sem lehet érdekében, hogy a szentszék iránti viszony, melyet a hosszadalmas egyházpolitikai akció dacára eddig békes formában fentartani sikerült, komolyan megzavartassék.*

A mi már most azon, Nagyságod által rangfokozatnak jelzett szempontot illeti, hogy t. i. azon tekintetekkel szemben, melyeket a szentszék irányában megtartani óhajtunk, szem előtt tartassanak Magyarország viszonyai és azon jogoknak megóvása, melyek szerint egyetlen küllatalomnak, tehát a szent széknak sem engedhetjük meg a belügyekbe való beavatkozást, e szempontnak felállítását részéről is helyesnek ismerem.

Ha nincs is kilátás arra, hogy a szentszék a házaság körül elfoglalt dogmatikai álláspontjával felhagyjon, mégsem közömbös, hogy a szóban forgó egyházpolitikai törvények végrehajtásánál a Vatikán merevebb vagy toleránsabb magatartást tanúsítson. Minthogy közös külügyminiszteri állásomnál fogva a monarchia osztrák része felett is érködnöm kell, kötelességemnek tartom a kérdés ezen részét különösen hangsúlyozni.

Hogy a pápai nuncius csak egy küllöldi nagykövet állása illeti meg, az nem helyes. Az állítatik ugyan Franciaországban, hol a püspöki karnak a pápához megfelelő viszonyát a törvényhozás szabályozta, de az életben még Franciaországban is, alig vihető kereszttül, mert a pápai nuncius, mint meghatalmasítottja, nem egy világi nagyhatalomnak, hanem a katolikusoknak az illető államokban, mindig egy, a többi nagykövettől lényegesen eltérő állást foglal el. Ennek alapján a római pápának a kath. egyház és

az összes katolikusok felett, habár csak a lelkielben elismert szupremáciája képezi és *alig képzelhető nehezebb dolog, mint megállapítani azon határt, a meddig a kath. egyháznak bizonyos kérdésekben jogait védeni meg van engedve és hol szűnik meg ez a határ?*

Egy szembetűnő bizonyítékot ezen rendkívüli állás mellett, melyet a pápai nuncius a kath. államokban élvez, épen azon ünnepélyes fogadtatás nyújt, melyben Agliardi nuncius jelenleg Magyarországon nemcsak a püspökök, hanem a lakosság minden rétege részéről részesült. Hol történik valahol hasonló idegen nagy követtel? A mi végre a belügyekbe való beavatkozást illeti, a hely színén bizonyára oly alapos információk állanak rendelkezésre, hogy Nagyméltóságod bizonyára inkább van azon helyzetben azok felett ítéletet mondani, mint én, ki Magyarország speciális vívmányaira nézve nem tulajdonítok magamnak teljes tájékozottságot. De úgy látszik előttem, hogy a nuncius részéről megrovandó tapintatlanság követett el, hogy nem elégedett meg azzal, hogy azon egyházfejedelemnél, akik őt meghívták, látogatást tegyen, hanem ellentétben elődeivel, kik ily alkalmakkor előtérbe nem léptek, nyilvános beszédekét és felszólalásokat tartott, melyek a szentszék álláspontját tartva szem előtt, a kormány állásával szemben csak ellentétesek lehetnek. Okot adott erre talán azon tüntetészerű fogadtatás is, melyben a nuncius a magyarországi kath. pápás és párt által részesült, de mindenestre kötelessége lett volna az utazást, mint időszerűtlen elhalasztani, vagy magát biztosítani, hogy tartózkodása nem fog politikai kellemetlenségeket maga után vonni és párt ósokra kihatásznlatni.

Egyszersmind kész is vagyok, a mennyiben a magyar kormány azt kívánatosnak tartja, vaticáni nagykövetség után a szentszéknel a nunciusnak a jelen helyzetben tapintatlan fellépése és beavatkozása ellen felszólalni és panaszt emelni és ezen álláspont-ra helyezkedni, mely a pápai nunciusnak belpolitikai viszonyokba és harcokba való beavatkozását kizárja.

T. Ház! Azt hiszem, hogy ezen jegyzések teljes bizonyítékát szolgáltatják annak, hogy a dolog lényegét illetőleg t. i. hogy a nuncius utazása alatt hatáskörét túllépni látszott és hogy e miatt a szent széknél felszólalás történjék, teljes egyetértés volt a külügyminiszter ur között és köztem és hogy az egyetértés a külügyminiszter részéről *semmiféle teljesítendő feltételtől függővé nem tétetett* (??), sőt a külügyminiszter jött a kormány óhajának e részben elébe (??) A mi pedig a kérdést illeti, hogy történt-e hivatalos felszólalás Rómában, kijelentem, hogy miután a magyar kormány az itt felolvasott második jegyzékre választát a külügyminiszternek ápr. 27-én felküldte, joggal tételezhettem fel, hogy május 1-én, midőn én Terényi Lajos képviselő ur interpellációjára feleltem, *a jegyzék Rómdba küldetett.*

Ez azonban, mint utólagosan konstataltatott, még nem történt meg. De arra vonatkozólag álláspontját a kormány ma is változatlanul fentartja. Végül biztosítom, hogy az, hogy az alkalommal, mint mindenkor kötelességem-

nek fogom ismerni a miniszterelnök törvénybiztosította jegait és tekintélyét megvédeni. Kérem a t. Házat, méltóztassanak e választomat tudomásul venni. (Hoszzantartó eljenzés a jobboldalon.)

Apponyi Albert gróf csak röviden szólal fel. A miniszterelnök nem válaszolt interpellációjának I. pontjára, arra, hogy minő alappal bír a „Pol. Corr.” közleménye a külügyminiszter és a miniszterelnök közti ellentétek dolgában. Ez a pont homályban van, pedig ez fontos, mert vagy való a „Pol. Corr.” híre s ez olyan esorbát ejt a miniszterelnök tekintélyén, hogy ezt nyilatkozat által roperálni nem lehet, vagy nem bír.

A megsértett miniszterelnöki állás megvédésére minden párt kötele. Ha Bánffy a maga személyére nézve elintézte hiszi a sértést, ő nem hiszi, mert a „Pol. Corr.” támadása olyan, hogy az meg nem engedhető. Nem engedhető meg a felülbírási jogának vindikálása sem, sem a hang, sem a modor. A „Pol. Corr.” úgy tünteti föl a külügyminisztert, mint a kinek joga van a magyar miniszterelnököt felülbírni. Ő és pártja oly elintéztést kíván, mely minden félreértésnek elejét vegye és nyíltan dokumentálja Magyarország önállóságát.

Elítéli Bánffy bárót is, ki már a botlások egész sorozatát követte el és a kinek legutóbbi támadása is tapintatlan volt. (Zajos helyeslés balfelől.)

Miért nem figyelmeztette Bánffy Agárdit, hogy utazását elhalassza? Ennek meglelt volna a kellő fogamatja. A második hiba az, midőn Bánffy nagy felületességgel befejezett ténynek jelentett oly dolgot, mely még nem történt meg. Csak nagy diplomáciai járatlanságra mutat, ha diplomatikai tárgyalások a parlament elé jutnak, midőn e tárgyalások még befejezve nincsenek, sőt a jelen esetben még meg sem kezdődtek.

Az ország méltóságának megővéséhez nemcsak erőly kell, hanem szükséges a tiltakozásokat az elfogadott formákban tenni meg. Ebben egyetért Bánffyval, hogy külbefolyásokat meg kell akadályozni — de csak az illendőség határai között. Ha tehát elvben egyetért Bánffyval, de nem ért vele egyet a formában s minthogy Bánffy válasza nem elégti ki egészen, azt nem veszi tudomásul. (Zajos helyeslés balfelől.)

Bánffy báró miniszterelnök (Halljuk!) ismétli, hogy a „Pol. Corr.” állításaival szemben tényeket hozott fel és megjegyzi, hogy nem ismeri el jogosultságát a „Pol. Corr.” éles bírálatának. A tekintetben, mely szerint a kormány jegyzéke a külügyi hivatal utján már elment-e Rómába, a kormány feljogosulva volt ezt feltenni. Ismétli, hogy a kormány a maga álláspontját fentartja és újra kéri válaszának tudomásul vételét.

Szavazás utján a többség a választ tudomásul veszi.

Ülés vége 1 órakor.

TÁVIRATOK.

Békéltetési kísérletek.

Bécs, máj. 6. Félhivatalosan jelentik: **Bánffy** báró a differenciáknak felsőbb helyen kívánt kiegyenlítése céljából tegnap **Josika** báró közvetítésével tárgyalásokat folytatott **Kálnoky** gróffal és tegnap este 7 órakor **meglátogatatta Kálnokyt**, kivel a megoldás módját illetőleg **megegyezésre jutott**.

Belgrád, máj. 6. (Ered. táv.) A budapesti lapok azon hírei, melyek szerint Szerbiában forradalom ütött ki, alaptalanok. Szerbiában nyugalom uralkodik.

Fiáth báró dicsérete.

(b. f.) **Fiáth** Miklós báró fejérmegyei főispánnak azon tapintatlan eljárása, hogy

erőnek erejével behurcolta a vármegye termébe a politikát s a katolikusok rováására protestánsokkal ölelkezik, még mindig termi szomorú gyümölcseit. Fejérmegye mai közgyűlésén rendkívül zajos jeleneteket provokált a főispán urnak ezen politikája. Az ősz Kégl György felállott és indokolta kilépését a közigazgatási bizottságból. Kitért belőle a méltatlankodás, a harag azon bánásmód miatt, a melyben a főispán már néhány év óta részesei a bizottság katolikus tagjait és megdöbbenő heveséggel támadta meg a főispánt. Szemére lobbantotta, hogy ma odáig jutottunk a vármegyénél, hogy a reformátusok a főispán égise alatt és utasítására tervszerűen kiszorítják a katolikusokat, mert katolikusok és mert nem hivei a liberális egyházpolitikának. Titkos értekezleteken, a főispán tudtával és elnöklete alatt, kimondják, hogy a katolikusokat a bizottsági választásoknál ki kell hagyni s a nagy többségére nézve protestánsokból álló jegyzők, szolgabírák és egyéb megyei hivatalnokok gondoskodnak róla, hogy a főispán akarata érvényesüljön. Mint ökölcsepások, úgy hullottak Kégl vádjai a főispán fejére, a ki halálsápadtan izgett-mozgott a helyén s végre akadozva védekezett, de olyan gyarlón, mintha Bánffyhoz járt volna iskolába. A jelenlévő kevés katolikus bizottsági tag, köztük **Meszliény** Lajos és **Lits** Gyula országos képviselők lelkes tapsal és eljenzéssel kísérték Kégl lángszavait, míg a többségben levő reformátusok, mert találva érezték magukat, módfelett dühöngtek s folytonosan közbekiáltottak.

Nem akarunk többet rekriminálni. Kégl György nem néppárti, csak katolikus és szavai a tiszta, a független meggyőződés nyilvánulásai voltak. De a megye katolikus közönségét is vádolják Kégl szavai. A megye katolikusai évtizedek óta minden községi és megyei választásnál háttérbe szorítván a vallási szempontokat, többnyire reformátusokat választottak jegyzökké, szolgabírákká és bizottsági tagokká. Előttük nem volt hiba soha, hogy az illető jelöltek reformátusok vagy lutheránusok. S ime most ezek a protestánsok ellene fordulnak a katolikus közönségnek, a megye t u l n y o m ó t ö b b s é g é n e k és kiüldözik mindentinnen a katolikusokat. Tanuljanak ebből a katolikusok! Lássák be ezentul, hogy türelmességük nem aratja a megérdemelt hálát és elismerést és szayazzanak minden körülmények között a nemkatolikusok ellen! Ez kötelességük, ép úgy, a mint **Fiáth** bárónak kötelessége volna elhagyni azt a helyet, a melyet oly kevés rátermettséggel és oly elvakult pártszenvédelelyel tölt be.

*

A megye közönsége ma d. e. 10 órakor a vármegyeház I-ső emeleti dísztermében tartotta meg rendes évnegyedi közgyűlést **Fiáth** Miklós báró főispán elnöklete alatt.

Elnöklő főispán az ülést megnyitván, szép szavakkal emlékezett meg boldogult **Tass** Béla árvaszéki elnökről. Ezután a megürült árvaszéki elnöki állást töltötték be. Megválasztott egyhangulag **Hattyúffy** Dezső árvaszéki elnök. Az így megüresedett árvaszéki elnöki állásra **Fiáth** György árvaszéki jegyző, ennek helyébe pedig árva-

széki jegyző **Kégl** Károly választotta meg.

A választásokat megelőzőleg **Fiáth** Miklós báró főispán elnök jelenti, hogy **Kégl** György volt bizottsági tag indokolni óhajtja lemondását.

Kégl György indoklásában oly ténnyekre hivatkozott, a melyekről mindenki tudomása van. Ő — ugymond — midőn **Fiáth** Miklós báró főispán az 1894. évi december havában tartott városi közgyűlésen a katolikusokat mélyen sértő politikai beszédében visszapillantást tett a multra s azt látta, hogy az állam, sőt a család békéje is nagyon meg van zavarva s hogy a megzavart békét csakis a küszöbön levő egyházpolitikai törvények képesek helyrehozni, ő már akkor elhatározta, hogy megyei bizottsági tagságáról lemond. Ezen elhatározásában megerősítette az a későbbi tény, hogy **Fiáth** Miklós báró főispán a saját pártfeleivel értekezletet tartott, melyen elhatározatott, hogy a „klerikális” bizottsági tagokat a bizottságból lehetőleg ki kell buktatni. Másnap az ige testté lön, az értekezletnek meg volt az eredménye. Ő már ekkor levéllileg lemondott a bizottsági tagságról. Elég sajnálatos dolog az, hogy a bizottságban egy pártbeli tagok ülnek, mert, a mint már több ízben bebizonyosodott, ily körülmények között igen gyakran a közönségre nézve sérelmes határozatok hozatnak. Az állandó tagok, a hivatalos apparátus a főispánnal egy huron pendülnék, épen ezért szükséges, hogy a választott tagok lehetőleg más pártbeli emberek legyenek.

A főispáni értekezlet ennek utját vágta. Ha a katolikus elem egy kissé mozog, az már reakció, a komáromi és székesfejérvári Tisza-riadó pedig szóba sem jön, az csak buzdítás volt. Mirevaló volt a főispán részéről a bizottsági tagok választásánál a hivatalos apparátus megmozdítása? Miért vitte be a bizottságba a főispán a politikát? Hagyta volna az egyházpolitikai törvényeket a saját medrében folyni? Miért hozta be ezzel a bizottsági terembe a viszálykodást?

Nagyon rosszul gondolkoznak a liberálisok, midőn azt hiszik, hogy a ki nincs velük, az reakcionárius, ultramontán, klerikális. Ő most már egyik párthoz sem tartozik, ő nem néppárti, de azért a katolikusok jogos követelése mellett mindenkor sikra száll. Igenis, ő reakcionárius, a meny nyiben nem hagy a hátán borsot törni; ultramontán a többi katolikusokkal együtt, mert a keresztény erkölcsök ideája Rómában van; végül ő klerikális is, mert mindenkor a legnagyobb tiszteletben tartja nemcsak a katolikusok papjait, hanem más felekezetek papjait is, mert ezeknek magasatos rendeltetésök az erkölcoösség megeremtése.

Fiáth Miklós báró elnök csönget s kéri a szónokot, térjen a tárgyhoz, beszéljen tisztán s röviden. (Nagy zaj. Ugy van!)

Kégl György szót kér. (Nagy zaj.)

Elnök csönget s figyelmezteti a szónokot, beszéljen röviden s szóljon a tárgyhoz, mert ellenkező esetben megvonja tőle a szót.

Kégl György nem érti, miért akarja őt a főispán terrorizálni?

Elnök: Rendreutasítom.

Kégl György: Nem azért küldte ide **Fiáth** Miklós bárót a **Szapáry**-kor-

many, hogy átvegye az utána következő kormányok főtörökvesztését, hogy t. i. a katholicusok ellen dolgozzék a megyében! Ő lemondott a bizottsági tagságról, ajánlja a főispánnak, hogy mielőbb válljon meg székeltől. (Nagy zaj, Eláll! Eláll. Le vele Eljen a főispán.)

Fidth. Miklós báró elnök: Ha a bizottság óhajlja, ő rögtön lemond, de egy ember kívánságát ilyen esetben nem teljesítheti: Azt hiszi, hogy a többség bizalmát bírja. Ő nem terrorizált, csak a szabályrendelet értelmében járt el, mely szeriint az esetleges felszólaló tartozik magát röviden s tisztán kifejezni. Szónoknak pedig azon állítása, hogy a bizottság huron pezdül, határozott gyanúsítás, ezt visszautasítja.

Kégl. György: Szót kérek. (Oriási zaj. Nem hagyják beszélni. Eláll. Eláll.)

Az éktelen láрма után a felizgatott kedélyek csak lassan esillapodtak s hosszas vita után napirendre tértek. a közigazgatási bizottságba a lemondás folytatás megüresedett három helyre titkos szavazás útján megválasztották Tallián Vilmost, Szüts Sándort és Vértessy Józsefet. Az állandó választmányba Huszár Ágoston, Koller Pál, Farkas Gyula és Gyapai Pál; az állandó bíráló választmányba Kenessey Gyula és Tallián Vilmos a központi választmányba Tallián Vilmos, Gyapai Pál, dr. Pick Gyula és Farkas Gyula választattak be.

A közigazgatás múlt évi állapotáról szóló alispáni jelentés után Vasadi Balogh Lajos bizottsági tag indítványozza, hogy a megyei kórházban működő két orvos megyei tisztviselőnek tekintessék s mint ilyenek jogosítva vannak a nyugdíjaztatásra. Ajánlja továbbá, hogy a kórház, mely a moderna igényeknek épen nem felel meg, alakíttassék át menházá s helyébe vegyék tervbe egy új kórház építését.

Huszár Ágoston alispán megnyugtató választ ad, a mennyiben kijelenti, hogy a megyei orvosok megyei tisztviselőnek tekintetnek s jogosítva vannak a nyugdíjra. Ha kéri, megkapják. Azt pedig, hogy a kórház nem felel meg az igényeknek, ő is tudja s keresi módját egy új kórház építésének.

Ezután felolvastattott Lits Gyula orsz. képviselő indítványa a véderőtörvény 25. §-ának eltörlése tárgyában. Indítványozó szóbelileg is indokolta nézetét. A 25. §. által sújtva van az egyén, a ki esetleg a tisztvi vizsgán megbukván, kénytelen tanulmányaitól két évig távol maradni. A kik pedig leteszik a tisztvi vizsgát, kétséges, hogy tisztek lehetnek. Így a törvény illuzóriussá vált. Nem elég a hadügyminiszter ama rendelete, hogy a jó magვისelőtiek a második évben esetleg szabadságotlathatnak, mert a hadügyminiszter ezt a rendeletet bármikor visszavonhatja. Nekünk törvény kell, mely biztosítson bennünket s fiainkat minden körülmények között.

A közgyűlés az indítványt elfogadta s pártolólak küldifela miniszteriumhoz.

A közgyűlés fontosabb tárgyai közt foglal még helyet Meszleny Lajosnak, a gazdasági válság megszüntetése tárgyában tett indítványa, melyben az értékpapírok és a tőzsdéi spekulációk megadóztatását kéri a földadó kevesbitésével kapcsolatban.

Brucek Samu szerint ezen indítvány nem igazgoss, mert, ha a tőzsdét megadóztatjuk, meg kell adóztatni a lókereskedőt is, ha egy lovat vesz. (Meg van!) Különben az ily adóztatás a gabnaárak lenyomását szűlné.

Vasadi Balogh Lajos: A közgyűlés feladata a mezőgazdasági élet javítása. Tömörülésre kell felszólítani a gazdákat, teremteni kell Magyarországon mezőgazdasági közvéleményt. Meszleny Lajos indítványában nincs erő, ugyanezt a hiányt látja a somo-

gyi memorandumban is (!) Nem indítványozni, hanem tenni kell. Kéri ugy az indítványt, mint a somogyi memorandumot egyszerűen tudomásul venni.

Meszleny Lajos: Ezen indítvány egy lépés a semmisségből, melynek most nem, de néhány év múlva szedhetjük gyümölcsét. Ha Vasadi Balogh Lajos tud jobb módot gazdasági viszonyaink javítására, ő rögtön mellé áll. (Derűtség.)

Vége is Meszleny Lajos indítványát s a somogyi memorandumot a közgyűlés elfogadta.

Ezután még számtalan apróbb dolog nyert elintéztést. A közgyűlés az idő előrehaladottsága miatt szó nélkül tudomásul vette az állandó választmány és a számvévszők véleményes elterjesztéseit.

A közgyűlés 1 órakor ért véget.

Városi és vidéki hírek.

— **József Ágost főherceg,** mint Kisjenőről írják, három napi ott tartózkodás után pénteken délelőtt fél 12 órakor külön vonaton elutazott. A főherceg a 3 napot folytonos cserkészzel töltötte el s a somosi, ágyai és gyarmathi erdőkben összesen 17 őzbakot, 2 vaddisznót és 1 rókát ejtett el.

— **László főherceg hazatérése.** László főherceg szombaton délután a szabadkai gyorsvonattal Himmel alezredes kíséretében a fővárosba érkezett. A vasutnál Dobner hadsegéd tüzérfőhadnagy fogadta. A főherceg egy teljes hónapot töltött az okkupált tartományok területén s pompás színen érkezett vissza. Legutóbb Sarejevo-ban tartózkodott, hol Appel lovassági tábornok és hadtestparancsnok kalauzolta és nagy ünnepélyességeket rendezett tiszteletére. A főherceg a legújabb megállapodás szerint a fővárosban marad és csak a jövő hét folyamán megy le Alesuthra pár napra. Megérkezésekor hosszasan szemlélte a laszan haladó kocsiból a Hentzi-szobrot, melyet szombattól kezdve két honvédbaka is őriz.

— **Zichy Jenő gróf expedíciója.** Zichy Jenő gróf, mint értesültünk, már küldött családjához és jó barátjaihoz rövid tudósítást expedíciójáról. Utolsó levelét Odesszából írta, s kifejezi benne örömét a felett, hogy mily fényesen váltották be az orosz hatóságok ígéreteiket. Már a vonat megérkezésénél a csendőrök kapitányukkal élőkön teljes díszben várták, ugyazintén a vámhivatal főtisztjei is. Az orosz belügyminiszter, a kievi kormányzó, Ignatieff és a bécsi nagykövet sürgönyileg értesítették őket az expedíció megérkezéséről. Így aztán ropant számu könyveit, térképeit, fegyvereit s egyéb készületeit akadály nélkül átbocsátották. Az egyetemi tanári karral együtt meglátogatták az odessai könyvtárt, s a theologiai gyűjteményt. Az expedíció szombaton, a hó 4-én ebédre volt hivatalos a polgármesterhez, utána estélyre a kormányzóhoz. Tegnap 5-én reggel indultak hajón 40 órai utra, Keresre. Onnan a muzeum megszemlélése után tovább Novirosikba, a Kaukaszba mennek, azon az utvonalon, melyen őseink jöttek át. Köröbelül 20-án Tiflisben lesznek (Hotel du Cancase) és junius végéig maradnak ott. Jelenleg Odessában nagyon hideg van, orkánszerű széllel, a tenger hullámai házmugasságra emelkednek.

— **A belvárosi kath. kör választmánya** szordán délelőtt 11 órakor a kath. legénegylet helyiségében ülést tart.

— **A soproni oltár-egyesület** egyházi készleteinek szokásos évi kiállítását május hó 4-én d. u. 5 órakor a kath. olvasó-egyesület helyiségében ünnepélyesen megnyitotta. A kiállítás f. hó 12-ig lesz megtekinthető.

— **A felsővárosi kath. fiók-kör** e hó 5-én vasárnap d. u. 3 órakor tartotta megnyitó ülést Tamás Vilmos plébános elnökle alatt és a tagok nagy részvéte mellett. A kör helyiségeiben, mely a Pinké-féle házban (öreg-utca 69 sz.) van, először az elnök tartott igen lelkes beszédet a kath. körök céljáról azon nagy haszonra utalva, mely a körökből származik. Végül meghatározavakkal Istennek bőséges áldását kérte a kör eredményes működésére. Ezután Latic György kaplán könyvtáros tartott fölvlasást a kath. körökről, különösen azok szükség-szerűségét hangoztatva. Végül a már készlevő alapszabályokat osztották ki a tagok között. Ezzel elnök a tagok rendelkezésére bocsátotta a kör helyiségeit és felszerelését azon öszinte kívánattal, hogy legyen ez mindenkinek második otthona. Adja Isten!

— **A veszprémi főispán jubileuma.** Esterházy Móric veszprém megyei főispán 10 éves jubileumát rendkívül díszes ünnepelte meg Veszprém vármegye. A vasárnap délután érkező főispánt a pályaudvarnál Kováts Imre polgármester üdvözölte: a vasutról a bevonulás valóságos diadalmenet volt. 40 lovasból bandérium alakult s ezek nyitották meg a menetet, mely nagyszámu négyes s kettős fogatból, továbbá a küldöttségek és érdeklődők beláthatatlan tömegéből állott. Ma délelőtt üdvözölték a jubiláló főispánt a megyék és városok küldöttségei. Veszprém vármegye tisztikara a Veszprém megyei Gazdasági Egyesület, a veszprém megyei tűzoltóság, a pápai ev. ref. főiskola igazgatósága, a veszprémi főgimnázium tanárikara, a veszprém megyei községi és körgyűzők egyesülete, a veszprém megyei tanítók Vargyas Endre tanfelügyelő vezetése alatt, a veszprémi ev. ref. egyházmegye, a veszprémi népkör és a veszprémi izr. hitközség.

— **A sár-szent-miklósi kath. olvasókör** alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

— **Dőre Márton és Jozan Áron beszélgetései.** E címet viseli egy színes borítéku füzet, melynek szerzője Papp Albert dr. — szabatsai református s. l. l. 42 oldalon a legfontosabb tanódsákokat intízi a katholicus vallás ellen. A református Jozan Áron beszélget a katholicus Dőre Mártonnal és a beszélgetés folyamán a legminősithetlenebb módon kel ki a szt. mise, a bucsújárás a szentek, Szűz Mária s egyáltalában minden „pápista ceremónia” ellen. A legpiszkosabb modorban ócsárolja a szt. ostyát, a kath. pápi ruha szerinte „pójáca ruha”, „szoknya”, „előhozakodik a papok „unoka-nővérfele”-ivel, és a többi és a többi. Az egész röpirat szóval pamflét s elejétől végig szinte reprodukálhatatlan hazugságokat tartalmaz. De vallás elleni izgatás is az egész füzet, s ezért a büntetőtörvény alapján a budapesti ügyészség figyelmébe ajánlanók, ha nem tudnók, hogy a főügyészség a kath. vallás elleni izgatásban egyáltalában nem lát izgatást.

— **Esikvívő.** Magyar János vaáli adótsízt ma délelőtt esküdtött örök hűséget Weber Mariska kisasszonynak, Weber Gusztáv rendőrbiztos kedves leányának. Háznagyok voltak: Horváth Ágoston ráckevei kereskedő és Weber Károly.

— **Tüz Rác-Almásan.** Rác-Almás községben — mint ottani levelezőnk írja — f. hó 4-én eddig ismeretlen okból tűz ütött ki. A tűzoltóság gyors megjelenésének s erélyes munkájának köszönhető, hogy csak egy ház égett le. A tűz okának kiderítése végett a vizsgálatot megindították.

— **A lövöldö megnyitása.** A város egyik legszebb nyári mulató helyének, a lövöldnek tegnap volt az ünnepélyes megnyitása, mely alkalommal a lövészegylet 120 területi bankettet adott. A bankett, melyen városunk előkelősége szép számmal volt képviselve, igen élénk hangulatban folyt le: A felköszöntők hosszú sorát Tóth Aladár orsz. képviselőnek a királyra és József főhercegre mondott csattanós toasztja nyitotta meg. Havranek József polgármester, Say Viktor altábornagyra a tisztikarra, Say Viktor viszont a polgári lövészegylet minden tagjára, Gánóczy Flóris pedig a polgármesterre emelte poharát. Hubert Náador tábornok a székesfejérvári néket, Say Viktor altábornagy a férfiakat, Havranek József polgármester pedig a vasuti tisztikart élte. Horváth Gyula vasuti állomásfőnök a polgármesterre s a lövészársulat minden tagjára, Gánóczy Flóris Komeny Imre főlövészre emelte poharát. Ebéd után cellővészet volt; díjat nyertek a fegyverlovásznél: Kovács Károly, Wálch Károly, Réó János és Csánádi Frigyes; a pisztolylovásznél pedig Neumann Lipót, Schwarz Izidor és Dombrádi Nagy Gyula. Összesen 720 lövés történt. A cellővészetet tánc, tekézés s részben kártyázás váltotta fel, mely eltartott esti 9 óráig, midőn a kedélyes társaság feloszlott.

— **Rózsaleány ünnepély.** Néhai Rudolf trónörökös 6 fenségének Stefánia főhercegnővel történt egybekelése emlékére boldogult Karácsonyi Guidó gróf egy évenként tartandó rózsaunnepélyre alapítványt tett. Az idén ezen ünnepély folyó hó 12-én fog Vörösváron megtartatni. Az ünnepély d. e. 9 órakor veszi kezdetét s táncos egybekötte a késő esti órákig tart.

— **Halálozás.** Résztvétel vettük a gyászhirot, hogy özv. Gyurkovits Konstantinné szül. Moliván, Erzsébet folyó hó 5-én este 7 órakor életének 86-ik évében végelgyengülésben elhunyt. A boldogultnak hült tetemét folyó hó 7-én helyezik nyugalomra. Ö. v. f. n.!

— **Pályázat.** A soproni kir. posta- és távirat-igazgatóság kerületében alkalmazott 168 posta- és táviratistát és szolgáló egyenruhátának szabomunkájára az igazgatóság pályázatot hirdetett. A pályázni óhajtok a pályázati pontokat a székesfejérvári postahivatalban kifüggesztett hirdetési táblán olvashatják.

— **Utóállítás** volt ma délelőtt 10 órakor a városház nagytermében. A megjelent 72 hadköteles közül 17-en találtak alkalmasnak a hadi szolgálatra. A sorozó bizottságban voltak: Havranek József polgármester, Németh Imre tb. megyei főjegyző, Albrecht őrnagy és Pill Károly százados.

— **Elítelt sikkasztó.** A budapesti kir. törvényszék Márton Sándor kajászó-szent-péteri születésű kocsi sikkasztás vétségé miatt 3 havi fogházra, hivatalvisztésre s a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésére ítélte.

— **Vesztett eb.** Cs. Tóth János sárosi lakos kutyája a napokban megvesztett s a községből nyomtalanul eltűnt. Elfogását és kiirtását illetőleg a főszolgabíró a kellő intézkedéseket foganatosította.

— **Járvány.** Alsó-Alap községben néhány nap óta a toroklob a gyermekek közt szedi áldozatait. A veszélyes betegség továbbterjedésének megakadályozására az illetékes hatóság az óvintézkedéseket már megtette.

* Flits Pál fia fűszerkereskedésében egy jó házból való fiu mint tanone azonnal alkalmaztatik.

Irodalom és Művészet.

— **Lélekmentő.** Irta Tóth Miki, Jézus-társaságnak tagja, a kalocsai érseki hatóság jóváhagyásával. „Pázmány-Sajtó” Szatmáron,

1895. A 214 oldalra terjedő kötet a bűnbánat szentségének üdvös voltát tárgyalja s különösen a lelkeskedő papságnak és átjatos társulatok tagjainak figyelmébe ajánljuk. Megrendelhető a szerzőnél Kalocsán. Ara?

— **A Magyar Szemle** 18. száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: Régi honvédek, Botondtól. — A finn irodalomról, Bánk Aladártól. — Emlékezők, Dalmady Gyóztól. — Hol a kiáltás? Kampis Jánostól. — A hamu, Novák Imrétől. — Sors végzése, költemény, Poponi Albertől. — Az én villámháritóm, Twain Márktól. — Az erdő titka (olytatás), Torkos Lászlótól. Tavasz kiállítás (II.), Kaczánv Ödöntől, Nemzeti színház („Fr. Girolamo”, II.), Hoffmann Sándortól. — Hétről hétre, tárcá Tankrédőtől. — Irodalom és művészet. — Vegyes. — Melegen ajánljuk a magyar irodalom ezen egyetlen katolikus szellemi szépirodalmi folyóiratát olvasóink figyelmébe. Előfizetési ára egy évre 6 frt. Szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VI., Uj-utca 14.

— **A „Uj Idők”** legutóbbi számában érdekes és becses szikzeket találunk. Munkácsi „Strájk” című képenek vázlatai ezek, melyeket maga a mester bocsátott a szerkesztőség rendelkezésére. Mikszáth Kálmán, Bródy Sándor és Kabos Ede beszéléseinek kívül a Linek ügyes rajzaival kiállított sporteikk, Küry Klára bábé-fotográfiai és a nagy gondnal készülő „Mindenfelo” rovat érdemelnek dicsőretet. Mutatványszámot bárkinek ingyen küld az „Uj Idők” kiadóhivatala.

Közgazdaság.

— **Állatkiállítások.** Az ezredéves kiállítás alkalmával, mint a kiállítási közleményeknek május 1-én megjelent s hozzánk küldött számában olvassuk, minden egyes állattenyésztési ág bemutatása tervezetük s ezek a kiállítások a következő sorrendben fognak megtartatni:

- 1) Első lókiállítás (használati lovak) máj. 5—13
- 2) Hizott szarvasmarha és juhok kiállítása máj. 15—21
- 3) Tenyészjuhok kiállítása . máj. 24—31
- 4) Baromfi és eb-kiállítás . . jun. 6—11
- 5) Elő méhek kiállítása aug. 20—31
- 6) Tenyészsertések kiállítása szept. 1—8
- 7) Hizott sertések kiállítása szept. 1—8
- 8) Tenyészszarvasmarha- és bivalykiállítás szept. 14—22
- 9) Második lókiállítás (tenyészlovak) okt. 5—12

Jelentkezési ıvek kaphatók: a kiállítási irodában (aug. 1-ig Budapest, V. Zoltán-utca 11., azontal a kiállítás területén), az O. G. E. titkári hivatalánál (Budapest, Köztelek), a magyar lovaregyleti titkárságánál (Budapest, Nemzeti kaszinó) és minden megyei mezőgazdasági helyi bizottságnál, ill. lótenyésztési bizottságnál.

— **Vetőmagvak.** (Mauthner Ödön tudósítása.) Amennyiben a vetésekre e héten ép oly kedvező az időjárás, mint mult héten volt, — mult heti jelentésünket egész terjedelmében fentart-hatjuk. Változás annyiban történt, hogy mesterséges rétek, kaszálók, egyáltalán takarmányozási célokra és pázsitalakításokra való fűmagoknak, magkereskedők-nél rendkívüli nagy kelendősége van.

Jegyzések nyersárúért 100 kilónként Budapestén:

Luceina	48—52 frt
Vörös lóhere	68—70 frt
Muharmag	19—20 frt
Tavaszi búkköny	8.50—9 frt
Báltacim	10—10.50 frt

Szerkesztői üzenetek.

K. Ö. Szajk. A tárcát mindenesetre közöljük. A többi cikkeivel úgy vagyunk, hogyha valami nagy esemény közbejön, mint pl. most a „Bány-Kálnoky-válság”, bizony gyakran kiszorulnak még akkor is, ha aktuálisak és ha jól vannak megírva. Ez azonban ne riassza vissza a folytatást. Az üdvözlőket köszönettel fogadtuk. — **Politikai Hétiszemle,** ha már mesék közlésére adta magát, miért nem jelenik meg „szép képekkel” is?

A szikvizet fogyasztó közönség szives figyelmébe.

Nem vezetettvén sem reklám hajhászat, sem egyoldalú üzleti spekuláció, hanem reális alapon nyugvó azon törekvés által, hogy e város közönségének, melynek csakis viszonylagos értelemben vett egy-két jó ivóvízű kutja van **sterilizált**, tehát **mindennemű állati vagy növényi szervezettől (bakteriumtól) mentes vizet** szolgáltatassunk, mégis kénytelenek vagyunk épen ezen a fogyasztók érdekében levő törekvésünk érdemében a t. közönséget tájékoztatni, hogy az egészségre mindenkor, de különösen a nyári hónapokban és járványok idejében rendkívül fontos, hogy csakis **valóságosan sterilizált s bakteriummentes** vizet itassunk, de csakis olyannak állított vizet kapunk.

Hogy **sterilizált** szikvizünknek jó híre rovására történő visszaéléseknek elébe vágjunk, csakis olyan vendéglőkben és kereskedésekben tartunk fenn kicsinyben való eladásra illetve kimérésre rak-tárt, hol kizárólag **csakis az általunk készített valóságosan steril és így bakterium mentes vizet** (melyet mellesleg mondva folyékony szénsavval töltünk) árusítják. Kérjük a tisztelt közönséget, hogy a beszerzésnél ügyeljen címkeinkre.

Egyben közöljük a magy. kir. állami bakteriológiai intézet vizsgálati jegyzőkönyv másolatát, tisztelettel maradván:

Székesfejérvár, 1895. május hó 1-én

Első dunántúli sterilizált szikvizgyár „Hygiea”

Magy. kir. állami bakteriológiai intézet Budapestén.

51. szám.
1895.

Tek. dr. Trummer, Schwarc és Kovács S. A. gyógy-szerész uraknak.

A folyó hó 7-én beküldött két palaek vizet (egy szifon és egy „felforralt” jelzésű) megvizsgáltuk és bakteriumot egyikben sem találtunk.

Vizsgálati díj 10 forint.

Budapestén, 1895. április hó 26.

Dr. Preisz Hugó,

az állami bakt. int. vezetője.

Székesfehérvárott

a belvárosban, a megyeház-tér közelében egy földszinti sarokház, két utca-fronttal, szt. István-utca 12. szám, továbbá ugyan a belvárosban, lakatos-utca 8. sz. 1 emeletes ház, azonkívül két buzaföld a haleszkert mellett szabad kéz-ből eladandó. Bővebbet a kiadó hivatalban.